

Asia: D6L56D3-22

Kansallinen raportti - YK:n ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallisen määräaikaistarkastelun (UPR) neljäs tarkastelukierros

Lausunnonantajan lausunto

1. Miten edellisen UPR-tarkastelun suositusten täytäntöönpano on onnistunut ja mitä täytäntöönpanotoimia olisi hyvä raportissa tuoda esille?

Luonnos Suomen neljänneksi kansalliseksi raportiksi tiivistää alkuosassaan hyvin kuinka edellisen kierroksen suositusten toteuttaminen on monilta osin saanut pontta Suomen nykyisen hallitusohjelman kautta. Hallitusohjelma sisältää useita toimenpidekokonaisuuksia, jotka temaattisesti liittyvät myös UPR-prosessissa Suomelle aiemmin kohdennettuihin suosituksiin.

2. Mitkä ovat sellaisia yleisempiä ihmisoikeuksiin liittyviä teemoja, joissa Suomi on onnistunut tai jotka kaipaavat lisähuomiota?

Raporttiluonnoksessa tuodaan esiin demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen edistämisen toimenpiteitä, mukaan lukien poikkisektoraalinen ohjausryhmä 2020-2023. Aihealuetta edistetään myös mm. opettajien täydennyskoulutuksen kautta. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusteemaan tulee kiinnittää jatkossakin huomiota.

3. Vapaamuotoiset kommenttinne (esimerkiksi raporttiluonnoksesta)

Liittyyen kohtaan 82 esitämme seuraavia lisäyksiä:

MUUTOS (ISOIN KIRJAIMIN): Hallitus on lisännyt toimiaan saamelaisten taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien turvaamiseksi. Perustuslain (17.3 §) mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisilla on kotiseutualueellaan lain mukainen kielellinen ja kulttuurinen itsehallinto (121.3 §). Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnittelussa asetetaan metsien käytön ja hoidon tavoitteet niin koko kotiseutualueelle kuin kullekin paliskunnalle erikseen. Akwé: Kon-ryhmä kartoittaa alueen käyttäjien tarpeet PERINTEISTEN ELINKEINOJEN näkökulmasta, välittää ne suunnitteluprosessiin ja arvioi vaikutukset saamelaiskulttuuriin. Metsätalouden koordinaatio perustuu saamelaiskäräjien, kolttien kyläkokouksen, saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien ja Metsähallituksen vuonna 2014 tekemään sopimukseen kotiseutualueella noudatettavista toimintatavoista ja tarkempien paikallisten sopimusten tekemisestä. Sopimuksen toteutumista seurataan vuosittain osapuolten välisissä neuvotteluissa. Lisäksi valtioneuvosto asetti lokakuussa 2021 saamelaisten totuus- ja sovintokomission. Komission tavoitteena on koota saamelaisten kokemuksia Suomen valtion ja sen eri viranomaisten toiminnasta ja tehdä tämä tieto näkyväksi kansalaisille. Saamelaiskäräjälain muutoksista neuvotellaan parhaillaan.

LISÄYSTEKSTI KAPPALEEN LOPPUUN: "Valtioneuvoston päätöksellä Suomen kansallismuseo luovutti 2021 runsaan 2 200 saamelaisesineen kokoelmansa Saamelaismuseum Siidalle. Myös Tampereen museokeskus Vapriikki lahjoitti 2015 ja Hämeenlinnan kaupunginmuseum 2016 saamelaiskokoelmansa Saamelaismuseumille toteuttaen esineistön repatriaation saamelaisille yhteisöille. Pohjoismaiden alkuperäiskansojen perinteisen tiedon ja aineettoman omaisuuden suojaaminen nostettiin esiin Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden konferenssissa marraskuussa 2021. Saamelaisten oman näkökulman ja oman työn kulttuuristen ilmaisujen, kuten käsitöiden ja joikujen, suojaamiseen oli konferenssin keskiössä. Aineettomista oikeuksista (IP-oikeudet) ja pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavat ministerit, Pohjoismaiden ministerineuvosto sekä myös Saamelaiskäräjien edustajat Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa kannustivat jatkamaan yhteistyötä tulevaisuudessa. Keskeisenä pidettiin osaamisen kasvattamista toisaalta alkuperäiskansaoikeuksista ja toisaalta aineettomien oikeuksien järjestelmästä."

Liittyen kohtaan Maahanmuuttajat esitämme uutta kappaletta kohtien 86 ja 87 väliin:

"Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen -työryhmä luovutti loppuraporttinsa vuonna 2021, jossa esitetään ehdotuksia linjauksiksi ja toimenpide-ehdotuksiksi, joiden avulla valtiolliset, kunnalliset ja kolmannen sektorin organisaatiot voivat toimillaan edistää yhdenvertaisuutta, kulttuurista moninaisuutta ja kotoutumista taiteen ja kulttuurin avulla. Loppuraportti löytyy suomeksi https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162663/OKM_2021_2.pdf?sequence=1 ja englanniksi https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162665/OKM_2021_5.pdf;sequence=1 "

Lehikoinen Anita
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Vainonen Hannu
Opetus- ja kulttuuriministeriö